

Ansvar för huvudentreprenör i Byggavtalet

Den 1 januari 2019 träder lag (2018:1472) om entreprenörsansvar för lönefordringar i kraft. I Byggavtalet finns sedan 2015 ett ansvar för huvudentreprenör med motsvarande innebörd som lagen. Detta gröna cirkulär innehåller en förklaring till hur lagen och Byggavtalet förhåller sig till varandra.

[Rött cirkulär 4-2018](#) beskriver den nya lagstiftningen i sin helhet och [Blått cirkulär 3-2018](#) beskriver hur medlemsföretag bör anpassa sina affärsavtal inför att den nya lagen träder i kraft.

Allmän bakgrund

Sveriges Bygginstrumenter (BI) har, med anledning av kommande ikraftträdandet av det lagstadgade entreprenörsansvaret, tillsammans med Svenska Byggnadsarbetareförbundet (Byggnads) träffat en tolkningsöverenskommelse rörande Byggavtalets huvudentreprenörsansvar.

Parterna anser därmed att Byggavtalets huvudentreprenörsansvar avseende oreglerade lönefordringar ger arbetstagare ett likvärdigt eller starkare skydd som lagen tillhandahåller och att Byggavtalet ska tillämpas istället för lagen i de situationer parterna tillsammans råder över.

Det viktigaste ur ett arbetsgivarperspektiv är att gängse spelregler bibehålls d.v.s. den formella arbetsgivaren har i första hand att ensamt ansvara och inträda i förhandlingar enligt förhandlingsordningen i Byggavtalet § 10 rörande rättsligt löneansvar gentemot sina egna arbetstagare. På detta sätt bibehålls det civilrättsliga ansvaret strikt mellan arbetsgivare och arbetstagare på vanligt sätt.

Det är därför en extra fördel och en trygghet med medlemskap i Sveriges Bygginstrumenter för

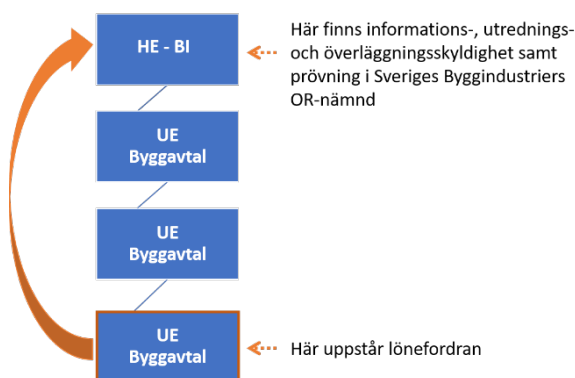
de affärsavtal som kan träffas mellan entreprenörer som är medlemmar och bundna av Byggavtalet.

Slutligen vill Sveriges Bygginstrumenter understryka att praktiska exempel eller situationer från branschen där ett eventuellt betalningsansvar för huvudentreprenör kunde ha aktualiserats saknas i vår praxis på Byggavtalet.

Byggavtalet gäller före lagen

Lagen om entreprenörsansvar är som utgångspunkt tvingande till arbetstgares fördel. Undantag kan dock göras i centralt träffade kollektivavtal förutsatt att skyddet för den enskilde medarbetaren är likvärdigt lagen. Byggavtalets regler ersätter lagstiftningen i de flesta situationer.

När en eller flera Byggnadsmedlemmar driver ett ärende rörande obetald ersättning är parterna överens om att kollektivavtalets regelverk ska tillämpas istället för lagen.

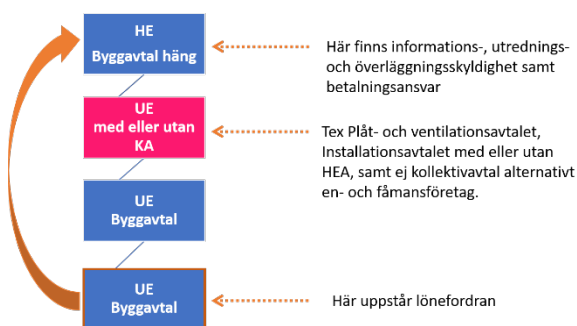
Bildtext; en huvudentreprenör som är medlem i BI ska vara behjälplig med överläggning och utredning men skyddas mot betalningsansvar genom OR-fonden.

För utanförstående arbetstagare gäller att de enligt normal tillämpning omfattas av samma villkor som de organiserade. Detta innebär att entreprenörsansvaret enligt Byggavtalet även omfattar oorganiserade när Byggnads samtidigt driver lönefordran för sina medlemmar i en gemensam rättstvist.

Bara en huvudentreprenör i en entreprenadkedja

Det är viktigt att hålla isär reglerna om förhandlingsskyldighet vid anlitan av underentreprenör och ansvaret för huvudentreprenör i Byggavtalet. Reglerna om förhandlingsskyldighet (Bilagad D punkterna 1-5) är tillämpningsregler rörande MBL 38-40 §§ medan reglerna om entreprenadkedjor och ansvar för huvudentreprenör (Bilagad D punkten 6) är en kollektivavtalsreglering vilken tidigare saknat lagreglerad motsvarighet.

Förhandlingsskyldighet enligt MBL 38-40 §§ gäller vid anlitan av en entreprenör som utför arbeten på Byggavtalets tillämpningsområde. Någon förhandlingsskyldighet finns inte vid anlitan av ett företag som verkar på ett annat kollektivavtalsområde till exempel Plåt- och ventilationsavtalet eller Glasavtalet.

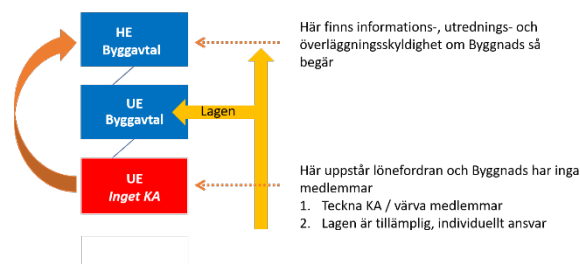

Bildtext; en huvudentreprenör som inte är medlem i BI men bunden av Byggavtalet genom hängavtal ska vara behjälplig med överläggning och utredning men skyddas inte mot betalningsansvar genom OR-fonden. Ett mellanliggande företag i entreprenadkedjan, vilket inte omfattas av Byggavtalets regler "hoppas över". Endast en huvudentreprenör, enligt Byggavtalet, kan finnas i en vertikal entreprenadkedja.

Om det däremot i entreprenadkedjan, enligt Bilaga D punkten 6, finns ett företag som är bundet av ett annat kollektivavtal, så gäller att entreprenadkedjan ska redovisas enligt principen "anges men inte namnges" och att företag bundna av Byggavtalet längre ned i kedjan ska betraktas som en del av byggentreprenadkedjan och huvudentreprenörsansvaret.

Situationer där lagen är tillämplig

Det är vanligt med flera tillämpliga kollektivavtal på en och samma arbetsplats. En del av dessa har en kollektivavtalslösning som särskilt reglerar ansvaret för en huvudentreprenör. Eftersom centrala kollektivavtalsparter endast kan träffa överenskommelser som gäller det egna kollektivavtalsområdet finns situationer, när lagen kommer att vara tillämplig i stället för Byggavtalets regler på en och samma arbetsplats.

Bildtext; i situationer när Byggnads saknar medlemmar gäller lagen istället för avtalet såtillvida Byggnads inte kan förmå arbetstagaren att organisera sig.

Byggavtalets regler om ansvar för huvudentreprenör omfattar inte följande fall:

- Om den anställde arbetar i ett underentreprenörsföretag som är bundet av ett kollektivavtal men detta kollektivavtal saknar bestämmelser om ett huvudentreprenörsansvar (exempelvis Glasavtalet).
- Om det företag som brister med betalning också är det som i Byggavtalet pekats ut som huvudentreprenör men det finns ett annat företag ovanför detta företag som enligt lagen pekats ut som huvudentreprenör.

- Om det företag som brister med betalning har kollektivavtal med huvudentreprenörsansvar men Byggnads inte har några medlemmar alls i detta företag.
- Om det företag som brister med betalning inte har något kollektivavtal och Byggnads inte heller har några medlemmar alls i detta företag.
- Bemanningsföretag omfattas inte av Byggavtalets huvudentreprenörsregler varför entreprenörsansvaret i lagen blir tillämpligt.

Huvudentreprenörsansvar (HEA) i andra kollektivavtal

Lagen om entreprenörsansvar för lönefordringar gäller i hela bygg- och anläggningsbranschen. Inom bygg- och installationssektorn finns ett trettiotal olika kollektivavtal. Endast fyra* av dessa avtal innehåller egna regler om entreprenörsansvar likt lagen. Till dags dato är det bara BI och Byggnads som tecknat en överenskommelse som tillerkänner att Byggavtalets lösning är ett likvärdigt skydd precis som lagen.

Någon motsvarighet till HEA finns inte på Väg- och banavtalets och Tjänstemannaavtalens områden. Det saknas även i El-, Måleri- eller Glasavtalen.

*Utökat huvudentreprenörsansvar med lönegaranti finns idag i kollektivavtalen:

- *Byggavtalet, tecknat mellan BI och Byggnads*
- *Teknikinstallationsavtalet, tecknat mellan Installatörsföretagen och Byggnads*
- *Plåt- och ventilationsavtalet, tecknat mellan Plåt- och Ventföretagen och Byggnads*
- *Entreprenadmaskinföraravtalet, tecknat mellan Maskinentreprenörerna och Byggnads*

Kontrollera underentreprenörer och anpassa affärsavtalen

För att i möjligaste mån säkerställa att huvudentreprenör inte drabbas av oväntade krav på lön och annan ersättning från någon underentreprenör på arbetsplatsen bör man framgent kontrollera att även underentreprenörers underentreprenörer uppfyller grundläggande krav likt det kontrollförfarande som finns i Byggavtalet Bilaga D punkten 4.1. Denna kontroll bör ske på alla företag som ska vara verksamma på den egna arbetsplatsen.

Det är vidare viktigt att BI-medlemsföretaget för att bevaka sina ekonomiska intressen, vid oförutsedda lönefordringar, anpassar sina affärsavtal. Läs mer om detta i [Blått cirkulär 3-2018](#).

Byggavtalets huvudentreprenörsansvar (HEA)

Bestämmelserna om entreprenadkedjor och ansvar för huvudentreprenör återfinns in i Byggavtalet, Bilaga D, punkten 6. Nedan redogörs för hur huvudentreprenörsansvaret i Byggavtalet är uppbyggt. Huvudentreprenörsansvaret i Byggavtalet består av tre delar.

1. UE-lista

Den första delen är att huvudentreprenören ska sammanställa en lista över alla underentreprenörer som har pågående entreprenader på arbetsplatsen (UE-lista). Enligt Byggavtalet anses huvudentreprenören vara den byggavtalsbundne arbetsgivare som i en entreprenadkedja finns närmast byggherren.

Aktörer som är verksamma på Byggavtalets område ska redovisas med namn och det ska framgå vem som anlidade dem och vilka de i sin tur har anlitat. Företag verksamma på arbetsplatsen men som utför arbeten på annat kollektivavtalsområde ska anges men behöver inte namnges.

Byggnads har rätt att begära ut UE-listan och kan på så vis få överblick om vilka företag som finns på arbetsplatsen och därmed möjlighet att bevaka att avtalet efterlevs.

2. Överläggnings- och utredningsskyldighet

Den andra delen av Byggavtalets huvudentreprenörsansvar är den överläggnings- och utredningsskyldighet som under vissa omständigheter kan bli tillämplig om en arbetstagare inte har fått ersättning för utfört arbete.

Reglerna kan endast utnyttjas när alla andra rättsliga möjligheter är uttömda. Detta innebär att Byggnads alltid i första hand måste vända sig till den arbetsgivare som berörs för att söka få rättelse. När det är möjligt ska således en tvist föras mot arbetsgivaren via förhandlingsordningen i Byggavtalet § 10, lokal och central förhandling och slutligen i arbetsdomstolen. I yttersta fall är ett konkursförfarande och lönegarantireglerna det rättsliga spår som ska användas mot arbetsgivaren.

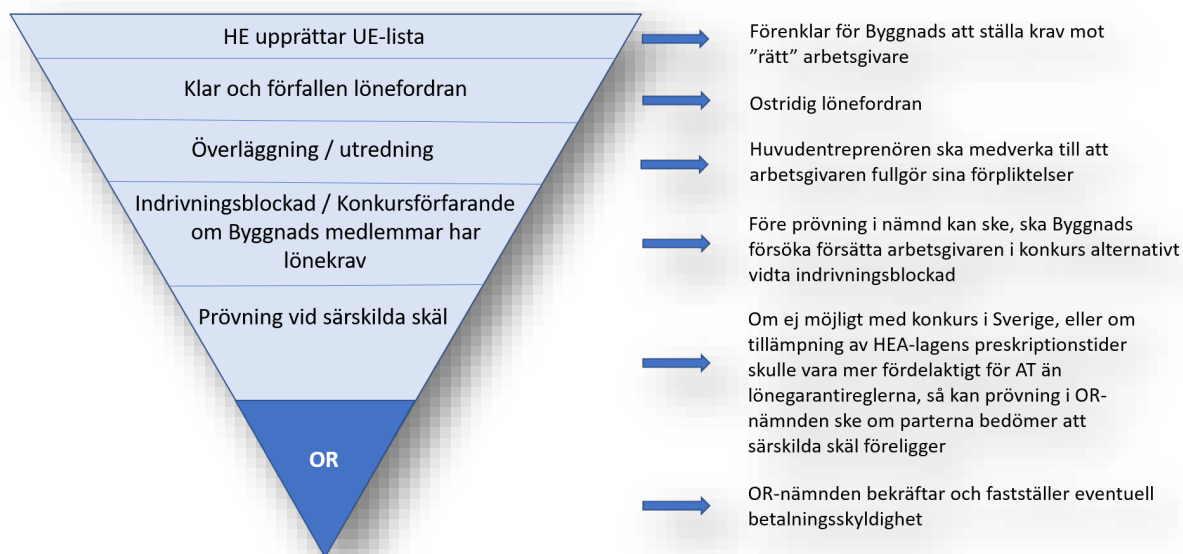
Överläggning och utredning ska endast ske i syfte att klarlägga tvisten. Om felaktigheter avseende utbetalning av lön och ersättningar upptäcks ska Byggnads region och huvudentreprenören aktivt verka för att berörd arbetsgivare vidtar rättelse. Det är alltså en skyldighet som åligger båda parter.

Sveriges Byggindustrier och Byggnads är överens om att för det fall Byggnads hos huvudentreprenören begär att lönekraven ska bli föremål för överläggningar och utredning så omfattar denna begäran samtliga arbetstagare och inte bara Byggnads medlemmar. Sådan överläggning och utredning ska genomföras skyndsamt. Detta innebär att överläggningen och utredningen normalt ska vara klar senast inom tre veckor från det att den begärdes.

Överläggning och utredning kan även begäras av Byggnads avseende lönekrav som uppstått hos arbetsgivare som är bunden av annat kollektivavtal med Byggnads eller helt saknar kollektivavtal.

3. OR-nämnden och OR-fonden

Den tredje delen av huvudentreprenörsansvaret i Byggavtalet aktualiseras först när överläggning och utredning har företagits och utan att någon rättelse ifrån den felande arbetsgivaren har skett. Om huvudentreprenören är BI-medlem och Byggnads påkallar ska ärendet tas till en partsgemensam nämnd, den s k OR-nämnden, vilken slutligen avgör huruvida betalningsskyldigheten för en arbetsgivare föreligger eller ej.

Bildtext; Ansvarstratten visar i vilken ordning olika delar av entreprenörsansvaret i Byggavtalet aktualiseras.

GRÖNT CIRKULÄR nr 9–2018

Arbetsgivarfrågor - distribueras till arbetsplatserna
2018-11-16

För det fall huvudentreprenören är bunden av Byggavtalet genom hängavtal så föreligger endast överläggnings och utredningsskyldighet. I övrigt gäller lagens bestämmelser. (OR-nämnden är inte tillämplig)

Om OR-nämnden finner att betalningsskyldighet föreligger ska betalning till berörda arbetstagare ske utan dröjsmål genom den av BI inrättade OR-fonden.

Baserat på OR-nämndens beslut kan regressrätt utövas av Sveriges Byggindustrier gentemot den arbetsgivare som, enligt nämnden har betalningsansvar eller mot arbetsgivare som på annat sätt brutit i sina förpliktelser enligt Bilaga D eller mot sin betalningsskyldighet enligt lag.

I praktiken innebär Sveriges Byggindustriers lösning en garanti om lön och andra ersättningar i högst tolv (12) veckor. Ersättningen ska motsvara grundlönenivån för yrkesarbetare för utfört arbete när alla andra rättsmedel har uttömts.

Det är parternas ansvar att i sin rådgivning och sitt agerande tillse att omfattningen av lönekra- vet för berörd arbetstagare inte överstiger tolv (12) veckor, om inte parterna bedömer att sär- skilda skäl föreligger.

